

บทที่ 6

การฝึกอาชีพแก่บุคคลพิการ

บทที่ 6 การฝึกอาชีพแก่บุคคลพิการ

6.1 การเตรียมตัวบุคคลพิการก่อนฝึกอาชีพ

การเตรียมตัวก่อนฝึกอาชีพของบุคคลพิการ เป็นการเตรียมความพร้อม สร้างขวัญและกำลังใจ สร้างนิสัยในการทำงานที่ดี สร้างความเชื่อมั่นในตนเอง เพิ่มสมรรถภาพและฝึกการปรับตัวให้สามารถเข้ากับสิ่งแวดล้อมในการทำงาน การเตรียมตัวก่อนฝึกอาชีพมีส่วนช่วยทำให้การฝึกอาชีพเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ช่วยประหยัดเวลา แรงงาน รวมทั้งค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรม

วัตถุประสงค์ของการเตรียมตัวบุคคลพิการก่อนฝึกอาชีพ

1. เพื่อให้การฝึกอาชีพดำเนินด้วยดี มีประสิทธิภาพและประสบผลสำเร็จได้เร็วขึ้น
2. ช่วยประหยัดเวลา แรงงาน รวมทั้งค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรม
3. เป็นการปฐมนิเทศบุคคลพิการผู้เข้ารับการฝึกให้มีความรู้ความเข้าใจเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการฝึกอาชีพ ได้แก่
 - หลักสูตร
 - เครื่องมือ อุปกรณ์
 - ค่าใช้จ่าย
 - บริการต่าง ๆ

การเตรียมบุคคลก่อนฝึกอาชีพ

1. เตรียมความพร้อมในด้านต่าง ๆ ของผู้ฝึกและผู้รับการฝึกอาชีพ
2. สร้างขวัญและกำลังใจให้แก่ฝ่ายดำเนินการ ผู้ฝึกและผู้รับการฝึกอาชีพ
3. สร้างความมั่นใจแก่บุคคลพิการ
4. สร้างเสริมลักษณะนิสัยในการทำงานแก่บุคคลพิการ

5. เรียนรู้หลักสูตร และสิ่งที่เกี่ยวข้อง

6. สร้างเสริมสมรรถภาพของบุคคลพิการ

1. การเตรียมความพร้อมในด้านต่าง ๆ ของผู้ฝึกและผู้รับการฝึกอาชีพ เป็นการเตรียมตัวผู้รับการฝึกและฝ่ายดำเนินการฝึกให้มีความพร้อมในทุก ๆ ด้าน เพื่อให้งานฝึกอาชีพมีประสิทธิภาพและประสบผลสำเร็จ การเตรียมความพร้อมให้ปฏิบัติดังนี้

ก. การเตรียมตัวของฝ่ายดำเนินการ

ฝ่ายดำเนินการต้องมีข้อมูลของผู้รับการฝึก ได้แก่ จำนวน ประเภทของความพิการ ความมากน้อยของความพิการ หลักสูตรและวิชาชีพที่ผู้รับการฝึกอาชีพเลือกไว้ เพื่อจะได้จัดเตรียมสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการฝึกอาชีพให้พร้อม เช่น

- หลักสูตร
- ระเบียบการ
- อาคารสถานที่
- เครื่องมือ เครื่องใช้ อุปกรณ์ต่าง ๆ
- วิทยากร และบุคลากร

ข. การเตรียมตัวของผู้รับการฝึก

ผู้รับการฝึกต้องยอมรับในความจริงที่ว่า บุคคลพิการต้องมีฝีมือเหนือกว่าบุคคลปกติ จึงจะได้รับการพิจารณาให้เข้าทำงานได้ ฉะนั้น ผู้รับการฝึกต้องเตรียมความพร้อมในด้านต่าง ๆ ดังนี้

- ร่างกาย
- จิตใจ
- ค่าใช้จ่าย
- อุปกรณ์ เครื่องใช้ต่าง ๆ เป็นต้น

2. การสร้างขวัญและกำลังใจ

ก. การสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่ฝ่ายดำเนินการ

การฝึกอาชีพให้บุคคลพิการเป็นงานที่ยากลำบาก ตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดโครงการ การจัดเตรียมหลักสูตร อุปกรณ์ เครื่องใช้ อาคารสถานที่ ตลอดจนวิทยากรและบุคลากรต้องเหมาะสม โดยเฉพาะวิทยากรและบุคลากรที่ร่วมโครงการ ต้องมีความรู้ ประสบการณ์ มีความคิดริเริ่มและที่สำคัญคือต้องมีความอดทน

การดำเนินการฝึกอบรมบุคคลพิการแต่ละประเภท วิทยากรต้องอยู่ใกล้ชิดกับบุคคลพิการ ได้เห็นความพิการในลักษณะต่าง ๆ ซึ่งทำให้จิตใจหดหู เศร้าหมอง วิทยากรต้องพยายามข่มความสงสารและพยายามหาวิธีการและเทคนิคต่าง ๆ เพื่อช่วยให้บุคคลพิการฝึกอาชีพได้สำเร็จ และมีอาชีพเป็นของตนเอง ซึ่งกว่าจะถึงเวลานั้น ฝ่ายดำเนินงานต้องการขวัญและกำลังใจเป็นอย่างมาก เพื่อช่วยกันดำเนินการฝึกอาชีพให้ประสบผลสำเร็จตามที่คาดหวัง

ข. การสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่ผู้รับการฝึก

บุคคลพิการที่เข้ารับการฝึกอาชีพจะต้องทำงานหนัก และได้รับการฝึกอย่างเข้มข้น เพื่อจะได้มีความสามารถนำอาชีพที่ฝึกไปประกอบเป็นอาชีพเลี้ยงตนเองได้ ดังนั้น ระหว่างการฝึก บุคคลพิการอาจมีความรู้สึกท้อแท้ เบื่อหน่าย จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้เกี่ยวข้องต้องช่วยกันให้ขวัญและกำลังใจ ซึ่งทำได้โดยวิทยากรที่แจ้งเรื่องการฝึกอาชีพที่ประสบความสำเร็จ ยกตัวอย่างบุคคลพิการที่ประสบความสำเร็จในอาชีพมาแล้ว เพื่อช่วยให้บุคคลพิการมีความกระตือรือร้น และมีกำลังใจที่จะฝึกอาชีพจนประสบผลสำเร็จ

3) การสร้างความมั่นใจแก่บุคคลพิการ

การที่บุคคลพิการได้รับการคัดเลือกให้ฝึกอาชีพ เป็นการช่วยสร้างความมั่นใจให้แก่บุคคลพิการว่าตนยังมีความสามารถ ไม่ได้เป็นบุคคลไร้ประโยชน์ ทั้งยังช่วยขจัดเจตคติทางลบที่มีต่อความพิการของตนด้วย และถ้าบุคคลพิการได้มีโอกาสได้สนทนากับบุคคลพิการที่ประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพ สามารถเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้ จะช่วยสร้างความมั่นใจและทำให้มีความหวังที่จะต่อสู้เพื่ออนาคตของตน

4) การสร้างเสริมลักษณะนิสัยในการทำงานแก่บุคคลนิการ

การสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่ดีในการทำงานให้แก่บุคคลนิการที่ไม่เคยทำงานมาก่อน จะเป็นการเสริมสร้างนิสัยเพิ่มเติมจากที่ได้รับมาจากการอบรมเลี้ยงดูและการศึกษาเบื้องต้น ลักษณะนิสัยดังกล่าวเป็นลักษณะที่หน่วยงานต่าง ๆ หนึ่งประสงค์ เช่น ชยันชั้นแข็ง ประณีตถี่ถ้วนรอบคอบ ตรงต่อเวลา เทียงตรง ประหยัด

5) การเรียนรู้เรื่องหลักสูตรและสิ่งที่เกี่ยวข้อง

การเพิ่มสมรรถภาพในการฝึกอาชีพของบุคคลนิการ ต้องเรียนรู้และเข้าใจถึงหลักการและเหตุผลของหลักสูตร การใช้เครื่องมือและอุปกรณ์ ระยะเวลาของการฝึก สิ่งที่ต้องเรียนรู้ทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ วิธีการฝึก/การวัดผล และการประเมินผล เพื่อผู้รับการฝึกจะได้เตรียมพร้อมเมื่อถึงเวลาฝึกจริง

6) การสร้างเสริมสมรรถภาพของบุคคลนิการ ได้แก่

ก. สร้างเสริมสมรรถภาพทางกาย โดยการแก้ไขข้อบกพร่องที่ได้ทราบจากผลการประเมินสมรรถภาพทางกาย เพื่อให้ข้อบกพร่องที่ยังพอใช้การได้มีสมรรถภาพเพียงพอที่จะฝึกอาชีพได้

ข. สร้างเสริมสมรรถภาพในการทำงาน บุคคลนิการที่จะเข้ารับการฝึกอาชีพ ควรทราบว่าตนเองมีความถนัดและความสนใจทางด้านใด แล้วขอคำแนะนำและความช่วยเหลือจากนักกิจกรรมบำบัด หรือที่ปรึกษาการฟื้นฟูสมรรถภาพทางอาชีพ หรือครูฝึกอาชีพ ทั้งนี้อาจพิจารณาจากผลการทดสอบสมรรถภาพในการทำงานของบุคคลนิการผู้นั้นว่าเขามีความถนัดหรือความสามารถที่จะทำงานด้านใด หากบุคคลนิการได้ทดลองทำงานอย่างหนึ่งที่เขาสนใจ แต่ไม่สามารถทำได้ดีเท่างานอื่นผู้เกี่ยวข้องควรแนะนำให้เปลี่ยนไปฝึกอาชีพที่มีความถนัดและความสามารถมากกว่า

ค. พัฒนาความสามารถในการช่วยตนเองในกิจวัตรประจำวัน ระหว่างการฝึกอาชีพบุคคลนิการจำเป็นต้องปฏิบัติกิจวัตรประจำวันเพิ่มขึ้น เช่น

- การเดินทาง
- การทำกิจกรรมในภาคค่ำ

ผู้รับการฝึกจำเป็นต้องเรียนรู้และฝึกตนให้คุ้นเคยกับศูนย์ฝึก

อาชีพที่ตนต้องอยู่ประจำในระหว่างการฝึก กิจวัตรประจำวันที่ต้องปฏิบัติได้แก่

- จัดหาและประกอบอาหารที่มีคุณค่าถูกต้องตามหลักโภชนาการ
- ดูแลรักษาความสะอาดเรียบร้อยของที่ฝึกอาศัย
- จัดหาเครื่องแต่งกายที่เหมาะสมกับกาลเทศะ หมั่นดูแลรักษาให้สะอาดและใช้การได้
- การดูแลสุขภาพและสุขอนามัยส่วนตัว เช่น อาบน้ำ แปรงฟัน สระผม การใช้ส้วม เป็นต้น
- รู้จักใช้เครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ เช่น การปิดก๊อกน้ำ การเปิด-ปิดวิทยุ โทรทัศน์ การใช้โทรศัพท์ การเปิดปิดประตู หน้าต่าง และการใช้ภาชนะในครัว เป็นต้น

ง. สร้างเสริมสมรรถภาพทางสังคม โดยการปรับปรุงบุคลิกลักษณะส่วนที่บกพร่องให้ดีขึ้น ส่วนมากมักจะทำระหว่างการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์หรือระหว่างการเตรียมตัวก่อนฝึกอาชีพ

จ. สร้างเสริมสมรรถภาพในการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมในการทำงาน

สภาพแวดล้อมในการทำงานที่อยู่รอบ ๆ ตัว ได้แก่ ความร้อน ความเย็น ความชื้น ความมืด ความสว่าง ฝุ่นละออง เสียงรบกวน กลิ่นต่าง ๆ บุคคลนิการควรรู้จัก วิธีป้องกันและปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมดังกล่าวเพื่อจะได้ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ

6.2 แนวการฝึกอาชีพของบุคคลนิการ

ภาครัฐและเอกชนได้ให้ความสนใจและช่วยเหลือบุคคลนิการให้มีโอกาสฝึกอาชีพ โดยการจัดตั้งศูนย์ฝึกอาชีพเพิ่มขึ้นจากเดิม เพื่อช่วยบุคคลนิการในการฝึกอาชีพจนสามารถประกอบเป็นอาชีพเลี้ยงตัวเองได้

หลักการและแนวทางในการดำเนินงาน

1) หลักการฝึกอาชีพให้บุคคลพิการ

ก. ควรนำหลักการ มาตรการ และวิธีการในการฝึกอาชีพบุคคลปกติมาใช้กับบุคคลพิการเท่าที่เงื่อนไขทางการแพทย์และการศึกษาจะอำนวยให้

ข. ควรฝึกอาชีพให้บุคคลพิการอย่างต่อเนื่อง เพื่อจะได้มีทักษะในการทำงานทัดเทียมกับบุคคลปกติ และถ้าเป็นไปได้ควรให้บุคคลพิการร่วมฝึกอาชีพกับบุคคลปกติภายใต้เงื่อนไขเดียวกัน

ค. บุคคลที่มีความพิการมากไม่สามารถฝึกอาชีพร่วมกับบุคคลปกติได้ ควรจัดการฝึกอบรมให้เป็นพิเศษ

ง. อาชีพที่คัดเลือกให้บุคคลพิการควรสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานและสถานประกอบการ

จ. รัฐควรให้การสนับสนุนการฝึกอาชีพของบุคคลพิการในเรื่องต่าง ๆ เช่น ให้โอกาส เครื่องมือ อุปกรณ์ และงบประมาณ ทั้งนี้การฝึกอาชีพควรเป็นส่วนหนึ่งของโครงการพัฒนาฝีมือแรงงานของประชาชนทั่วไป

2) แนวทางดำเนินงานฝึกอาชีพของบุคคลพิการ

แนวทางดำเนินงานฝึกอาชีพของบุคคลพิการที่ใช้ได้ผลดีมาแล้วมีดังนี้

ก. มีการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพ และความต้องการของตลาดแรงงาน ทันต่อเหตุการณ์ปัจจุบัน

ข. มีผู้แทนของสภาองค์การนายจ้างและสภาองค์การลูกจ้างร่วมในการกำหนดนโยบายและวางแผนการฝึกอาชีพบุคคลพิการแต่ละอาชีพ

ค. มีผู้แทนของสหพันธ์นายจ้าง สหพันธ์แรงงานและกรมแรงงาน กระทรวงมหาดไทย ในคณะกรรมการที่ปรึกษาของฝ่ายดำเนินการฝึกอบรม

ง. การฝึกอาชีพบุคคลพิการควรจัดและดำเนินงานด้วยความร่วมมืออย่างใกล้ชิดระหว่างบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์ การศึกษา สังคมและแนะแนวอาชีพ

จ. มีการประสานงานและแลกเปลี่ยนข่าวสารระหว่างศูนย์ฝึกอาชีพ

ประเภทต่าง ๆ ที่ฝึกอาชีพแก่บุคคลพิการและไม่พิการทั้งของรัฐและเอกชน

ฉ. มีผู้แทนของบุคคลพิการและผู้ดูแลร่วมรับผิดชอบในการดำเนินงานฝึกอาชีพในทุกหลักสูตรด้วย

ช. ขอความสนับสนุนจากรัฐบาลและองค์การสังคมสงเคราะห์ในเรื่องงบประมาณ บุคลากร เครื่องมือ และอย่างอื่น ซึ่งจะช่วยให้การฝึกอาชีพบุคคลพิการประสบผลสำเร็จด้วยดี มีประสิทธิภาพ เพื่อให้บุคคลพิการเป็นทรัพยากรที่มีคุณภาพ

(มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2531: น.682)

3) ลักษณะหลักสูตรและการฝึกอาชีพ

หลักสูตรฝึกอาชีพบุคคลพิการจัดทำขึ้นเพื่อส่งเสริมให้บุคคลพิการได้ประกอบอาชีพเลี้ยงตัวเองและมีชีวิตอยู่ในสังคมอย่างปกติ การจัดทำหลักสูตรต้องจัดอย่างต่อเนื่องและต้องให้เหมาะสมกับการพัฒนาด้านต่าง ๆ ของบุคคลพิการ เช่น

- การพัฒนาทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต
- การเพิ่มสมรรถภาพให้สามารถช่วยตนเองได้ในการใช้ชีวิตประจำวัน

ประจำวัน

- การเรียนรู้หนังสือ
- การเพิ่มสมรรถภาพด้านต่าง ๆ

ลักษณะของหลักสูตรฝึกอาชีพแก่บุคคลพิการ

ก. หลักสูตรการฝึกอาชีพบุคคลพิการ ควรกำหนดไว้หลายระดับ เพื่อความเหมาะสมกับพื้นฐานการศึกษา ความสนใจ ความถนัดของบุคคลพิการแต่ละคน

ข. หลักสูตรแต่ละฉบับควรกำหนดหัวข้อการฝึก พร้อมรายละเอียด เช่น วิธีปฏิบัติตน ทักษะนิสัยการทำงาน ความรู้และความปลอดภัย เป็นต้น

ค. การจัดหลักสูตรสำหรับหนุ่มสาวที่พิการควรจัดแยกจากหลักสูตรสำหรับบุคคลที่เป็นผู้ใหญ่ โดยจัดให้หนุ่มสาวฝึกอาชีพและฝึกหัดงานที่เป็นลูกมือในระดับเดียวกันและใช้หลักสูตรเดียวกับหนุ่มสาวที่ไม่พิการ

กรณีที่บุคคลพิการหนุ่มสาวต้องเรียนวิชาสามัญในสถาบันการศึกษา

จนมีอายุมากกว่าคนปกติ ควรให้ฝึกอาชีพภายหลัง โดยพิจารณาตามความเหมาะสม

ง. หลักสูตรฝึกอาชีพสำหรับบุคคลพิการผู้ใหญ่ควรเป็นหลักสูตรที่สามารถฝึกอาชีพในระยะเวลานั้น เพื่อจะได้รีบไปทำงานหารายได้

สำหรับงานที่ต้องใช้ทักษะสูงอาจต้องใช้เวลาานกว่าปกติ แต่ไม่ควรเกิน 1 ปี ทั้งนี้ ระยะเวลาดการฝึกจะใช้เวลามากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับ

- งานที่บุคคลพิการเลือกฝึก
- ประสบการณ์และความถนัดของแต่ละบุคคล

จ. บุคคลพิการที่ใช้หลักสูตรปกติร่วมกับบุคคลที่ไม่พิการ ควรมีระยะเวลาในการฝึกภาคปฏิบัติมากกว่าบุคคลปกติ

บุคคลพิการบางคนซึ่งมีความพิการที่จำกัดความสามารถ ไม่สามารถเลือกประกอบอาชีพได้มากนักเพราะมีความเหมาะสมกับงานบางอาชีพเท่านั้น ควรฝึกอาชีพที่เป็นการทดลองทำตัวอย่างงานหลาย ๆ อย่าง เพื่อให้สอดคล้องกับความสามารถที่มีอยู่ ซึ่งเรียกว่า "หลักสูตรพิเศษเฉพาะตัว"

ฉ. หลักสูตรควรปรับเปลี่ยนเพื่อให้เหมาะสมกับเหตุการณ์ สภาพแวดล้อม สภาพเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนที่บุคคลพิการอาศัยอยู่ เช่น บุคคลพิการที่มีถิ่นฐานอยู่ในชุมชนเกษตรกรรมควรฝึกอาชีพเกษตรกรรม การฝึกอาชีพบุคคลพิการควรจัดในสถานที่ต่าง ๆ เช่น ในมหาวิทยาลัย วิทยาลัยเทคนิค วิทยาลัยการค้า โรงเรียน ศูนย์ฝึกอาชีพ โรงงาน และที่บ้านบุคคลพิการเอง

ช. สำหรับหลักสูตรบุคคลพิการที่คณะกรรมการฝึกอาชีพบุคคลพิการดำเนินการเองควรเป็นกิจกรรมเกี่ยวกับการประกวด แข่งขัน สาธิตและนิทรรศการ เพราะกิจกรรมดังกล่าวจะช่วยเน้นทักษะคุณภาพของงาน และความสนใจของบุคคลพิการที่รับการฝึก

4) เทคนิคและวิธีการฝึกอาชีพ

ก. การฝึกอาชีพบุคคลพิการควรใช้เวลาเหมือนการทำงานจริง ๆ คือวันละประมาณ 8 ชั่วโมง เท่ากับเวลาที่ใช้ในการทำงานปกติ ระยะเวลาดที่ใช้ในการฝึกควรเพียงพอที่จะช่วยเสริมสร้างทักษะให้บุคคลพิการสามารถนำไปประกอบ

อาชีพได้ ทั้งนี้เวลาฝึกควรได้รับความเห็นชอบจากผู้มีประสบการณ์ว่าเหมาะสมหรือไม่

ข. วิธีการฝึกอาชีพบุคคลพิการ ควรจัดให้คล้ายคลึงกับวิธีการที่ใช้ในงานอุตสาหกรรมและงานค้าขายจริง ๆ ต้องมีระเบียบแบบแผน และกฎข้อบังคับที่เหมาะสม และควรจัดเชิงธุรกิจที่มีประสิทธิภาพ มีความทันสมัยและทันต่อเหตุการณ์

ค. ขั้นตอนในการฝึกอบรม ควรมีการปฐมนิเทศหลักสูตรและโครงการฝึกอบรมเฉพาะตัว เพื่อให้บุคคลพิการผู้เข้ารับการฝึก เข้าใจเรื่องราวต่าง ๆ อย่างชัดเจน

สำหรับวิธีการฝึกอาชีพจะได้ผลดีต้องฝึกเป็นรายคน หรือกลุ่มเล็ก ๆ เพื่อให้ผู้ฝึกจะได้ดูแลอย่างใกล้ชิด และมีทรัพยากรที่ใช้ในการฝึกอย่างเพียงพอ การฝึกอาชีพควรเป็นการฝึกหัดงานเฉพาะอย่าง (on - the - job training) ในสถานประกอบการจริง เพื่อให้ผู้รับการฝึกได้มีโอกาสคุ้นเคยกับสภาพแวดล้อมในการทำงานที่เป็นจริง

ง. การฝึกอาชีพบุคคลพิการมีวิธีการ และเทคนิคเฉพาะอย่าง que ผู้ฝึกต้องนำมาใช้กับผู้รับการฝึกที่พิการบางประเภท เช่น การอ่านหนังสือให้ฟัง การใช้ภาษามือ และสะกดนิ้วมือสำหรับบุคคลพิการทางหู การอ่านและเขียนอักษรเบรลล์สำหรับบุคคลพิการทางตา

กรณีที่บุคคลพิการขาดความสามารถในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ควรมีการสอนซ่อมเสริมหรือฝึกเพิ่มเติมจนมีทักษะในระดับที่ต้องการ

จ. ระหว่างการฝึกอาชีพ ควรจัดให้มีการตรวจร่างกายและดูแลรักษาบุคคลพิการผู้รับการฝึกด้วย

ฉ. มีการควบคุมดูแลและติดตามผลการฝึกของบุคคลพิการแต่ละคนอย่างใกล้ชิดและเหมาะสม

ช. มีการวัดผลและประเมินผล โดยใช้วิธีการและมาตรการหลาย ๆ อย่าง โดยผู้ที่ได้รับการประเมินต้องรู้ล่วงหน้าและควรมีส่วนร่วมในการประเมินผลและแปลผลด้วย

5) ผู้ฝึกสอนวิชาชีพแก่บุคคลนิการ

ครูผู้ฝึกสอนวิชาชีพแก่บุคคลนิการ ต้องมีวุฒิทางวิชาการและมีคุณสมบัติ ดังนี้

- ก. มีความรู้และประสบการณ์ในการฝึกสอนบุคคลนิการพอสมควร และมีความรู้ความชำนาญในวิชาชีพใดวิชาชีพหนึ่ง โดยเฉพาะ
- ข. มีเจตคติที่ดีต่อบุคคลนิการ
- ค. มีความสนใจและตั้งใจในการฝึกอาชีพให้บุคคลนิการทุกระดับ
- ง. มีความรู้เกี่ยวกับสภาวะตลาดแรงงานในปัจจุบัน การประกอบอาชีพทางธุรกิจ และอุตสาหกรรม
- จ. มีความรู้เรื่องมาตรฐานและความสามารถของร่างกายที่จำเป็น ต้องใช้ในการปฏิบัติงานทุกชนิด
- ฉ. มีบุคลิกและมนุษยสัมพันธ์ดี ทำทางนำเชื่อถือ สามารถประสานงานกับบุคคลที่เกี่ยวข้องกับบุคคลนิการ เช่น นักแนะแนวอาชีพ นักจัดหาและบรรจุนาน ตลอดจนบุคลากรที่ทำงานด้านฟื้นฟูสมรรถภาพทางอาชีพทุกฝ่าย

6) สถานที่ฝึกอาชีพบุคคลนิการ

บุคคลนิการควรได้รับโอกาสให้ฝึกอาชีพร่วมกับคนปกติ แต่ต้องขึ้นอยู่กับพื้นฐานการศึกษา การฟื้นฟูสมรรถภาพด้านต่าง ๆ ความถนัด ความสนใจ ความสามารถของบุคคลนิการแต่ละคน สถานที่ฝึกอาชีพบุคคลนิการมีดังนี้

ก. โรงเรียนมัธยมสามัญศึกษา ที่มีหลักสูตรวิชาชีพ (วช.1-วช.2) เมื่อสำเร็จชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 แล้ว นักเรียนสามารถเข้าเรียนต่อในวิทยาลัยครู วิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา

นอกจากนั้นยังมีโรงเรียนการศึกษาพิเศษจัดสอนวิชาชีพในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสำหรับบุคคลนิการทางหู 2 แห่งคือ

- โรงเรียนเศรษฐเสถียร กรุงเทพมหานคร
- โรงเรียนโสตศึกษา ทุ่งมหาเมฆ

ข. ศูนย์ฝึกอาชีพ

ศูนย์ฝึกอาชีพบุคคลพิการในปัจจุบันมีอยู่หลายแห่ง ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ศูนย์ฝึกอาชีพแต่ละแห่งมีหลักสูตรแตกต่างกัน

1. ศูนย์อาชีพคนพิการสังกัดกรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงมหาดไทย

- ศูนย์ฟื้นฟูคนพิการพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ฝึกอบรมการท้าวราชอาณาจักรเพื่อฝึกอาชีพวิชาช่างตัดเย็บเสื้อผ้า ช่างไฟฟ้า ช่างวิทยุโทรทัศน์ ช่างเชื่อมโลหะ ช่างเย็บหนัง หลักสูตร 1 ปี

- ศูนย์ฝึกอาชีพคนพิการจังหวัดขอนแก่น ฝึกอบรมการที่มีภูมิปัญญาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือทุกจังหวัด เพื่อฝึกอาชีพช่างแต่งผมชาย ช่างไฟฟ้า และช่างวิทยุโทรทัศน์ หลักสูตร 1 ปี

- ศูนย์ฝึกอาชีพคนพิการบ้านทองพูนเผ่าพันธ์ จังหวัดอุบลราชธานี ฝึกอบรมการที่มีภูมิปัญญาในจังหวัดต่าง ๆ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพื่อฝึกอาชีพช่างตัดเย็บเสื้อผ้าสตรี ช่างเสริมสวยสตรี หลักสูตร 1 ปี

- ศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการหายาดฝน จังหวัดเชียงใหม่ ฝึกอบรมการที่มีภูมิปัญญาอยู่ในจังหวัดทางภาคเหนือ เพื่อฝึกอาชีพสาขาตัดเย็บเสื้อผ้า หลักสูตร 1 ปี

2. ศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพคนงาน กรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงมหาดไทย ตั้งอยู่ที่จังหวัดปทุมธานี เพื่อฝึกอาชีพให้บุคคลพิการจากการทำงาน มีหลักสูตร 2 อย่าง คือ

- หลักสูตรระยะสั้น ประมาณ 4 เดือน เพื่อฟื้นฟูสมรรถภาพให้บุคคลพิการจากการทำงานสามารถกลับไปทำงานในที่เดิมได้ งานที่ฝึกคืองานเครื่องมือกล งานโลหะ งานไม้ งานประกอบชิ้นส่วน และงานสำนักงาน

- หลักสูตรระยะเวลา 1 ปี งานที่ฝึกคือ งานซ่อมอุปกรณ์ไฟฟ้า และงานตัดเย็บเสื้อผ้า

3. ศูนย์ฝึกอาชีพคนตาบอดของมูลนิธิช่วยคนตาบอดในพระบรมราชินูปถัมภ์ ได้แก่

- ศูนย์ฝึกอาชีพคนตาบอดสามพราน อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม รับเฉพาะบุคคลพิการทางตาเพศหญิง ที่มีอายุระหว่าง 15-30 ปี มีหลักฐาน 3 ปี เพื่อฟื้นฟูสมรรถภาพทางการศึกษาและสังคม ฝึกให้สามารถช่วยตนเองได้ในกิจวัตรประจำวัน ฝึกอาชีพต่าง ๆ เช่น ถักลูกไม้ ถักไหมพรม งานประดิษฐ์ต่าง ๆ เช่น ประติมากรรมเศษวัสดุเป็นของเล่น ของใช้ เป็นต้น เมื่ออยู่ในศูนย์ฝึกอาชีพครบ 3 ปี ต้องออกไปประกอบอาชีพเอง

- ศูนย์พัฒนาสมรรถภาพคนตาบอด จังหวัดนนทบุรี ฝึกอาชีพต่าง ๆ ให้บุคคลพิการ เช่น การวาดแผนโบราณ ทอ สาน เกษตรกรรมและกสิกรรมเบื้องต้น

ค. สถานประกอบการทั่วไป

เป็นสถานที่ที่บุคคลพิการมีความต้องการที่จะได้เข้าไปฝึกอาชีพเป็นอย่างมาก เพราะบุคคลพิการจะได้ความรู้เรื่องการทำงานแล้วยังมีโอกาสฝึกปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมของสถานประกอบการแต่ละแห่ง ซึ่งทำให้บุคคลพิการได้รับความมั่นใจว่า เขาสามารถประกอบอาชีพตามที่ได้ฝึกอบรม นอกจากนั้นบุคคลพิการยังได้มีโอกาสคุ้นเคยกับผู้ประกอบการ ซึ่งได้แก่ นายจ้าง หัวหน้างาน ลูกจ้าง และผู้ปฏิบัติงานในตำแหน่งต่าง ๆ ฝ่ายดำเนินการฝึกก็จะได้ทราบเจตคติของนายจ้างและผู้ปฏิบัติงานในสถานประกอบการที่มีต่อบุคคลพิการว่าจะยอมรับบุคคลพิการเข้าทำงานได้หรือไม่

ง. โรงงานทั่วไป

โดยทั่วไป โรงงานดังกล่าวจะรับคนงานที่ยังไม่เคยทำงานมาก่อน โดยให้ฝึกทำงานจนสามารถทำงานได้แล้ว ก็จะจ้างให้ทำงานต่อไป โรงงานประเภทนี้ได้แก่ โรงงานทอผ้า ตัดเย็บเสื้อผ้าโรงงานทำเครื่องหนัง ทำขนมปัง และทำอะไหล่เครื่องยนต์ต่าง ๆ เป็นต้น

จ. ที่บ้านบุคคลพิการ

หน่วยเคลื่อนที่ของกรมการศึกษานอกโรงเรียน กรมการพัฒนาชุมชน สำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท กรมส่งเสริมการเกษตร และหน่วยงานเอกชน

จะส่งเจ้าหน้าที่ไปฝึกสอนอาชีพให้บุคคลพิการที่ไม่สามารถไปรับการฝึกอาชีพที่อื่นให้ที่บ้านของบุคคลพิการเอง โดยกำหนดหลักสูตรระยะสั้น ๆ ประมาณ 4-6 เดือน หน่วยเคลื่อนที่จะหมุนเวียนไปฝึกสอนตามตารางการฝึกอบรมที่กำหนดไว้ การสอนครั้งหนึ่งอาจใช้เวลา 1 วันหรือ 2-3 วัน หรือ 1 สัปดาห์ เมื่อหมดหลักสูตรแล้ว บุคคลพิการยังไม่สามารถปฏิบัติงานได้ หน่วยเคลื่อนที่จะฝึกเพิ่มเติมให้จนสามารถทำงานได้

7) การวัดผลและประเมินผลการฝึกอาชีพบุคคลพิการ

การวัดผลและประเมินผลการฝึกอาชีพคนพิการมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ทราบความเปลี่ยนแปลงของสมรรถภาพในการทำงานของบุคคลพิการ

ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบในการวัดผลและประเมินผลการฝึกอาชีพให้บุคคลพิการ ได้แก่

- ครูฝึกอาชีพ
- ที่ปรึกษาการฝึกอาชีพ
- นักแนะแนวอาชีพ
- นักจัดหาและบรรจ้งาน

การวัดผลและประเมินผลการฝึกอาชีพนี้ จะมีนักกิจกรรมบำบัด นักสังคมสงเคราะห์ และบุคคลที่เกี่ยวข้องเป็นที่ปรึกษา ทั้งนี้ ควรให้บุคคลพิการ ผู้ดูแล หรือผู้แทนร่วมในการประเมิน วิเคราะห์ข้อมูล และแปลผลด้วย

การวัดผลและประเมินผลการฝึกอาชีพของบุคคลพิการ ใช้วิธีการเดียวกับการประเมินผลก่อนการฝึกอาชีพ มีขั้นตอนดังนี้

- การประเมินผลควรดำเนินการตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรโดยทำเป็นระยะ ๆ หรืออาจประเมินผลเมื่อบุคคลพิการทำงานเสร็จแต่ละชิ้น
- ในภาคเรียนหนึ่งควรมีการประเมินผลอย่างน้อย 2 ครั้ง คือ เมื่อผ่านการฝึกอบรมไปแล้วครึ่งหนึ่งของหลักสูตร และเมื่อจบหลักสูตร
- การประเมินผลควรดำเนินการอย่างจริงจัง รอบคอบ และยุติธรรม

- การประเมินผลควรมีการนับเวลา และพิจารณาผลงานด้าน ปริมาณและคุณภาพ ความเรียบร้อย ประโยชน์ในการใช้สอย การรู้จักประหยัดแรงงาน และวัสดุ

การฝึกอาชีพให้บุคคลพิการต้องใช้ทรัพยากรด้านต่าง ๆ คือ บุคลากร เวลา และงบประมาณอย่างมากที่สุดในบรรดางานฟื้นฟูสมรรถภาพทางอาชีพทั้งหมด งานฝึกอาชีพจะสิ้นสุดลงเมื่อบุคคลพิการได้รับการฝึกอาชีพได้ทำงานประจำ ถ้ายังไม่ได้ทำงานอาจมีการฝึกทักษะเพิ่มเติม เพื่อเพิ่มพูนความรู้และทักษะเป็นที่ยอมรับของ นายจ้าง